

HỒ CHÍ MINH NHẬN DIỆN VÀ CẢNH BÁO NHỮNG BIỂU HIỆN SUY THOÁI VỀ TƯ TƯỞNG CHÍNH TRỊ, ĐẠO ĐỨC, LỐI SỐNG TRONG TÁC PHẨM *NÂNG CAO ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG, QUÉT SẠCH CHỦ NGHĨA CÁ NHÂN*

ThS NGUYỄN THỊ THU TRANG

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Tóm tắt: Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn quan tâm, chăm lo đến việc xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh. Người đã sớm nhận diện những biểu hiện chủ nghĩa cá nhân trong cán bộ, đảng viên và cảnh báo về sự nguy hại của nó đối với sự nghiệp cách mạng của Đảng. Người biên soạn tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* làm tài liệu tu dưỡng tư tưởng, đạo đức và tác phong cho cán bộ, đảng viên, chỉ ra những biện pháp nhằm ngăn chặn nguy cơ thoái hóa, biến chất của Đảng cầm quyền và của những cán bộ nắm quyền lực trong bộ máy Đảng và Nhà nước. Học tập và thực hiện tốt các chỉ dẫn của Người là trách nhiệm của toàn Đảng, toàn dân và là nhiệm vụ lớn, quan trọng, cấp bách trong công tác xây dựng Đảng hiện nay.

Từ khóa: Hồ Chí Minh; đạo đức cách mạng; chủ nghĩa cá nhân; biểu hiện suy thoái

Quang cảnh Hội thảo khoa học 50 năm tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* của Chủ tịch Hồ Chí Minh, ngày 25-1-2019

1. Hồ Chí Minh nhận diện, cảnh báo những biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của bộ phận cán bộ, đảng viên do chủ nghĩa cá nhân gây ra

Đạo đức cách mạng là một trong những mối quan tâm thường xuyên nhất của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Người dành sự quan tâm đặc biệt cho việc giáo dục, nâng cao đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên trong mọi điều kiện, hoàn cảnh, mọi thời kỳ lịch sử. Nâng cao đạo đức cách mạng, đồng thời phải quét sạch chủ nghĩa cá nhân luôn là vấn đề Chủ tịch Hồ Chí Minh trăn trở, tiến hành để xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh. Từ tác phẩm *Đường Kách mệnh* (1927) đến tác phẩm *Di chúc* và khoảng gần 200 bài nói, viết về công tác xây dựng Đảng, về rèn luyện, giáo dục đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên... tất cả đều thống nhất những quan điểm, biện pháp nhằm chống chủ nghĩa cá nhân, nâng cao uy tín, năng lực lãnh đạo, sức chiến đấu của Đảng.

Trong tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*, Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Chủ nghĩa cá nhân là như một thứ vi trùng rất độc, do nó mà sinh ra các thứ bệnh rất nguy hiểm...”; “là một thứ rất gian xảo, xảo quyệt; nó khéo dỗ dành người ta đi xuống dốc. Mà ai cũng biết rằng xuống dốc thì dễ hơn lên dốc. Vì thế mà càng nguy hiểm”. Cán bộ, đảng viên, nhất là trong điều kiện Đảng cầm quyền, dễ dẫn đến chủ nghĩa cá nhân, khó tránh khỏi suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức và lối sống. Đây là những nguy hại khôn lường, làm xói mòn lòng tin của nhân dân đối với Đảng và sự nghiệp cách mạng.

Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, mỗi cán bộ, đảng viên không phải cứ viết trên trán mình hai chữ “cộng sản” là được nhân dân yêu mến, mà phải thường xuyên tu dưỡng, rèn luyện và thực hành đạo đức cách mạng, chống sa vào chủ nghĩa cá nhân, góp phần làm cho Đảng thật sự “là đạo

đức, là văn minh”. Tuy nhiên, do nhiều nguyên nhân khác nhau, một bộ phận cán bộ, đảng viên đã không đủ sức đề kháng để chống lại chủ nghĩa cá nhân, dẫn đến những biểu hiện suy thoái về tư tưởng, chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”. Đây là điều kiện, là mảnh đất màu mỡ để các thế lực thù địch đã ra sức “khuếch đại”, xuyên tạc nhằm hạ thấp uy tín của Đảng, làm giảm sút niềm tin của nhân dân với Đảng.

Chủ nghĩa cá nhân xuất hiện và tồn tại ở mọi thời điểm lịch sử, thay đổi cách thức tồn tại tùy theo điều kiện quản lý xã hội, theo các quy định trong hệ thống pháp lý, các phương pháp quản lý, điều hành minh bạch thì chủ nghĩa cá nhân bị thu hẹp, đẩy lùi, ngược lại thì nó nảy nở, lây lan. Chủ nghĩa cá nhân với những biểu hiện đa dạng, luôn luôn biến tướng theo điều kiện và hoàn cảnh với “muôn hình vạn trạng”, bởi thế, nhiều cán bộ, đảng viên mơ hồ cho rằng đó là căn bệnh người khác mắc phải, còn mình thì không.

Trong tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*, Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ ra các loại bệnh nảy sinh từ chủ nghĩa cá nhân: bệnh quan liêu; bệnh tham lam; bệnh lười biếng; bệnh kiêu ngạo; bệnh hiếu danh; bệnh tị nạnh; bệnh xu nịnh, a dua và bệnh kéo bè, kéo cánh... các căn bệnh này kéo theo nguy cơ về sự suy thoái trong đạo đức, lối sống, tư tưởng chính trị của một bộ phận cán bộ, đảng viên. Chủ nghĩa cá nhân biểu hiện ở nhiều nơi, nhiều thời điểm và nhiều lĩnh vực: trong công việc, hoạt động lãnh đạo và quản lý; trong sinh hoạt; trong quan hệ với quần chúng nhân dân; trong thực hiện kỷ luật, chế độ công tác... dẫn đến nhiều hậu quả và sai lầm nghiêm trọng, làm giảm uy tín của tổ chức đảng với quần chúng nhân dân.

Cảnh báo về sự nguy hại của chủ nghĩa cá nhân, Hồ Chí Minh viết: “Một dân tộc, một đảng và mỗi con người, ngày hôm qua là vĩ đại, có sức hấp dẫn

lớn, không nhất định hôm nay và ngày mai vẫn được mọi người yêu mến và ca ngợi, nếu lòng dạ không trong sáng nữa, nếu sa vào chủ nghĩa cá nhân”³. Người cho rằng, chùng nào còn chủ nghĩa cá nhân nó sẽ “ngăn trở” các cán bộ, đảng viên phấn đấu vì mục tiêu, lý tưởng của Đảng, của dân tộc, làm mất lòng tin của dân với Đảng. Xét đến cùng dẫn tới sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, làm giảm sức chiến đấu trong Đảng đó chính là chủ nghĩa cá nhân: “Do cá nhân chủ nghĩa mà mất đoàn kết, thiếu tinh tổ chức, tinh kỷ luật, kém tinh thần trách nhiệm, không chấp hành đúng đường lối, chính sách của Đảng và của Nhà nước, làm hại đến lợi ích của cách mạng, của nhân dân” và cũng “do cá nhân chủ nghĩa mà ngại gian khổ, khó khăn, sa vào tham ô, hủ hóa, lãng phí, xa hoa. Họ tham danh trục lợi, thích địa vị quyền hành. Họ tự cao, tự đại, coi thường tập thể, xem khinh quần chúng, độc đoán, chuyên quyền. Họ xa rời quần chúng, xa rời thực tế, mắc bệnh quan liêu mệnh lệnh. Họ không có tinh thần cố gắng vươn lên, không chịu học tập để tiến bộ”⁴.

Trong tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân*, Chủ tịch Hồ Chí Minh phân tích những hậu quả của chủ nghĩa cá nhân dẫn tới việc “phạm nhiều sai lầm” nhưng vẫn không được sửa chữa. Do vậy, đến cuối đời, trong bản *Di chúc* để lại cho toàn Đảng, toàn dân, Người căn dặn: *Việc làm trước tiên là phải chỉnh đốn lại Đảng*. Người kêu gọi phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình; phải thực hành dân chủ trong Đảng, thường xuyên tự phê bình và phê bình. Người đặc biệt nhấn mạnh đến việc phải bồi dưỡng, nâng cao phẩm chất, đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng viên, vì Đảng là một Đảng cầm quyền. Theo quan điểm của Hồ Chí Minh, Đảng cầm quyền phải vừa là người lãnh đạo vừa là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân.

Hồ Chí Minh chỉ ra những giải pháp cụ thể: Với toàn Đảng, phải hết sức coi trọng việc tăng cường giáo dục trong toàn Đảng về lý tưởng cộng sản chủ nghĩa, đường lối, chính sách của Đảng về nhiệm vụ và đạo đức đảng viên. Mỗi tổ chức đảng và mỗi đảng viên phải thực hành phê bình và tự phê bình nghiêm túc. Các cấp ủy, các tổ chức đảng giữ nghiêm chế độ sinh hoạt đảng, tăng cường công tác kiểm tra của Đảng, tiến hành thường xuyên, chặt chẽ. Người nhấn mạnh: “mỗi người trong Đảng phải hiểu rằng: lợi ích của cá nhân nhất định phải phục tùng lợi ích của Đảng. Lợi ích của mỗi bộ phận nhất định phải phục tùng lợi ích của toàn thể. Lợi ích tạm thời nhất định phải phục tùng lợi ích lâu dài. Nghĩa là phải đặt lợi ích của Đảng lên trên hết, lên trước hết. Vì lợi ích của Đảng tức là lợi ích của dân tộc, của Tổ quốc. Vô luận lúc nào, vô luận việc gì, đảng viên và cán bộ phải đặt lợi ích của Đảng ra trước, lợi ích của cá nhân lại sau. Đó là nguyên tắc cao nhất của Đảng”⁵. Muốn vậy phải bồi dưỡng tư tưởng tập thể, tinh thần đoàn kết, tinh tổ chức và tinh kỷ luật, tôn trọng quần chúng, gần gũi quần chúng, sát thực tế, gắng sức học tập rèn luyện về mọi mặt. Đối với mỗi cán bộ, đảng viên: phải luôn học tập để nâng cao và thấm nhuần đạo đức cách mạng, không ngừng nâng cao trình độ chuyên môn, trình độ lý luận để đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ mới đặt ra và xem đây như là biện pháp để chống chủ nghĩa cá nhân. Muốn giữ vững nhân cách, tránh khỏi hủ hóa, thì phải luôn thực hành “Cần, Kiệm, Liêm, Chính”, để trong xã hội mới, “ai cũng có thể vươn tới đỉnh cao của đạo đức cách mạng”.

Hồ Chí Minh đặc biệt chú trọng việc quần chúng thật thà phê bình cán bộ, đảng viên. Đảng phải hoan nghênh và khuyến khích quần chúng làm việc đó: “Tin vào dân chúng... Dựa vào ý kiến của dân chúng mà sửa chữa cán bộ và tổ chức của ta”⁶. Thực hiện nâng cao dân trí, phát huy quyền

dân chủ thực sự và rộng rãi, tăng cường mối liên hệ mật thiết, chặt chẽ giữa Đảng với quần chúng nhân dân. Đây là nội dung quan trọng tác động trực tiếp đến nhận thức và hành động của đội ngũ cán bộ, đảng viên. Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: Do thiếu hiểu biết nên nhân dân không có khả năng thực hành với tư cách của người làm chủ. Ngược lại, nếu họ hiểu biết nắm vững được pháp luật, nắm vững quyền làm chủ của mình, họ sẽ đấu tranh bảo vệ quyền làm chủ của mình. Người khẳng định, phong trào chống tham ô, lãng phí quan liêu, ắt phải dựa vào lực lượng quần chúng thì mới thành công. Đây là cách hiệu quả nhất để phòng chống chủ nghĩa cá nhân, ngăn chặn tình trạng suy thoái về đạo đức lối sống của cán bộ, đảng viên.

2. Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân là trách nhiệm của toàn Đảng, toàn dân và là nhiệm vụ quan trọng, cấp bách trong công tác xây dựng Đảng hiện nay

Những nhận diện và cảnh báo của Chủ tịch Hồ Chí Minh về “Những lỗi lầm chính” của cán bộ, đảng viên cách đây hơn nửa thế kỷ và soi vào tình hình hiện nay có thể thấy những vấn đề này khá phổ biến, lan rộng ở nhiều nơi, ở nhiều cấp, diễn biến ngày càng tinh vi phức tạp hơn. Thực tiễn công tác xây dựng Đảng trong thời kỳ đổi mới cũng cho thấy, vấn đề suy thoái về tư tưởng, đạo đức, lối sống của “một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên” ngày càng trở nên bức xúc, nóng bỏng. NQTU 6 (lần 2) khóa VIII (1-1999) của Đảng chỉ rõ: “... trong Đảng đang bộc lộ một số yếu kém: sự suy thoái về tư tưởng chính trị; tình trạng tham nhũng, quan liêu, lãng phí của một bộ phận cán bộ, đảng viên có chiều hướng phát triển nghiêm trọng hơn”⁷. Đại hội X (2006) của Đảng nghiêm khắc phê phán: “Thoái hóa biến chất về chính trị, tư tưởng, về đạo đức, lối sống; tệ quan liêu, tham

nhũng, lãng phí, sách nhiễu dân trong một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên diễn ra nghiêm trọng, kéo dài... Đó là một nguy cơ lớn liên quan đến sự sống còn của Đảng của chế độ”⁸.

Nghị quyết HNTU 4 khóa XI (1-2012) của Đảng về “Một số vấn đề cấp bách về xây dựng Đảng hiện nay” tiếp tục báo động về những hạn chế, yếu kém trong công tác xây dựng Đảng, trong đó đặc biệt là vấn đề suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của một bộ phận cán bộ, đảng viên. Nghị quyết nhấn mạnh: “Bên cạnh kết quả đạt được, công tác xây dựng Đảng vẫn còn không ít hạn chế, yếu kém, thậm chí có những yếu kém, khuyết điểm kéo dài qua nhiều nhiệm kỳ chậm được khắc phục, làm giảm sút lòng tin của nhân dân đối với Đảng; nếu không được sửa chữa sẽ là thách thức đối với vai trò lãnh đạo của Đảng và sự tồn vong của chế độ”. Những hạn chế, yếu kém trong xây dựng Đảng được chỉ ra cụ thể là: “Một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên, trong đó có những đảng viên giữ vị trí lãnh đạo, quản lý, kể cả một số cán bộ cao cấp, suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống với những biểu hiện khác nhau về sự phai nhạt lý tưởng, sa vào chủ nghĩa cá nhân ích kỷ, cơ hội, thực dụng, chạy theo danh lợi, tiền tài, kèn cựa địa vị, cục bộ, tham nhũng, lãng phí, tùy tiện, vô nguyên tắc...”⁹.

Nghị quyết HNTU 4 khóa XII (10-2016) của Đảng cũng đề cao việc tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”. Nghị quyết xác định: Tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên chưa bị đẩy lùi, có mặt, có bộ phận còn diễn biến tinh vi, phức tạp hơn; tham nhũng, lãng phí, tiêu cực vẫn còn nghiêm trọng, tập trung vào một số đảng viên có chức vụ trong bộ máy Nhà nước. Tình hình mâu thuẫn, mất đoàn kết nội bộ

không chỉ ở cấp cơ sở mà ở cả một số cơ quan Trung ương, tập đoàn kinh tế, tổng công ty. Nhiều tổ chức đảng, đảng viên còn hạn chế trong nhận thức, lơ là, mất cảnh giác, lúng túng trong nhận diện và đấu tranh, ngăn chặn “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”; việc đấu tranh, phản bác những luận điệu sai trái, xuyên tạc của các thế lực thù địch, tổ chức phản động, phần tử cơ hội, bất mãn chính trị còn bị động, thiếu sắc bén và hiệu quả chưa cao. Trong khi đó, sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống dẫn tới “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” chỉ là một bước ngắn, thậm chí rất ngắn, nguy hiểm khôn lường, có thể tiếp tay hoặc câu kết với các thế lực xấu, thù địch, phản bội lại lý tưởng và sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc.

Trong phát biểu bế mạc HNTƯ 6 khóa XII (1-2018), Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã đề nghị từng đồng chí Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương và mọi cán bộ, đảng viên, công chức cần thường xuyên tu dưỡng, rèn luyện, tự soi, tự sửa, tự răn mình, tránh xa những cám dỗ vật chất, tham vọng, tránh đi vào vết xe đổ, để tay nhúng chàm và nếu đã trót ít nhiều nhúng chàm rồi thì sớm tự giác gột rửa. Quá trình tu dưỡng đạo đức cách mạng, cần đề cao tính tự giác. “Chúng ta không sợ có khuyết điểm. Chúng ta chỉ sợ không có quyết tâm sửa đổi”¹⁰. “Mỗi cán bộ, mỗi đảng viên, mỗi ngày phải tự kiểm điểm, tự phê bình, tự sửa chữa như mỗi ngày phải rửa mặt. Được như thế thì trong Đảng sẽ không có bệnh mà Đảng sẽ mạnh khỏe vô cùng”¹¹.

Hiện nay, cuộc vận động “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh” đang được tiến hành, cùng với việc nghiên cứu và thực hiện những chỉ dẫn của Người trong tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* và các tác phẩm *Sửa đổi lối làm việc*, *Di chúc...*, vận dụng vào đời sống, công tác hằng ngày mỗi cán bộ, đảng viên, mỗi tổ chức đảng, mỗi cơ quan nhà

nước và các đoàn thể cũng như trong toàn dân, trở nên hết sức cần thiết. Bởi vì, càng phát triển kinh tế thị trường, càng tiến tới xã hội giàu có, văn minh, hiện đại càng phải chú trọng tới đạo đức và thực hành đạo đức cách mạng, trước hết là trong Đảng và xây dựng Đảng. Trước tình trạng suy thoái đạo đức xã hội, kể cả tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống trong Đảng thì việc ra sức trau dồi đạo đức cách mạng, kiên quyết quét sạch chủ nghĩa cá nhân càng trở nên cấp thiết hơn bao giờ hết. Nhất là hiện nay, khi Đảng đang đẩy mạnh xây dựng, chỉnh đốn Đảng, không chỉ về chính trị-tư tưởng-tổ chức mà còn là xây dựng Đảng cả về đạo đức, lối sống. Một Đảng trong sạch, vững mạnh phải là một Đảng đạo đức, văn minh. Dù đã nửa thế kỷ trôi qua, song tác phẩm *Nâng cao đạo đức cách mạng, quét sạch chủ nghĩa cá nhân* của Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn là kim chỉ nam, là cẩm nang của toàn Đảng, toàn dân.

1, 5, 6, 11. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2011, T. 5, tr. 295, 290-291, 337-338, 279

2. *Sđđ*, T. 11, tr. 602

3, 4. *Sđđ*, T. 15, tr. 672, 547

7. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Hội nghị lần thứ sáu (lần 2) Ban Chấp hành Trung ương khóa VIII*, Nxb CTQG, H, 1999, tr. 24

8. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb CTQG, H, 2006, tr. 263-264

9. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Hội nghị lần thứ tư Ban Chấp hành Trung ương khóa XI*, Nxb CTQG, H, 2012, tr. 22

10. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2011, T. 4, tr. 20.